

**Materiał informacyjny
dla polskich podmiotów naukowo-badawczych
i przemysłowych
na temat Europejskiego Funduszu Obronnego
edycji 2023**

kwiecień 2023

Informacje podstawowe o EDF

W 2021 roku Unia Europejska uruchomiła Europejski Fundusz Obronny (ang. *European Defence Fund*, EDF), który służy finansowaniu wspólnych prac badawczych i rozwojowych w zakresie sprzętu wojskowego i technologii obronnych. W latach 2021-2027 budżet EDF wyniesie 7,95 mld EUR (w tym 2,65 mld EUR na badania naukowe oraz 5,30 mld EUR na prace rozwojowe).

Europejski Fundusz Obronny, wraz z fazami pilotażowymi¹, które są osobnymi programami, stanowią pierwszy przypadek w historii Unii Europejskiej przyznania wsparcia ze wspólnego budżetu UE na działania w zakresie prac badawczych i rozwojowych związanych z obronnością.

Głównym celem Europejskiego Funduszu Obronnego jest wzmacnianie konkurencyjności, efektywności i innowacyjności europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego w całej Unii, która przyczynia się do osiągnięcia autonomii strategicznej UE i jej technologicznej niezależności; wzmocnienie i poprawa sprawności łańcuchów dostaw oraz wykorzystanie potencjału przemysłowego w zakresie innowacji, badań i rozwoju technologicznego, na każdym etapie cyklu życia przemysłowego produktów i technologii obronnych. EDF pozwoli również wzmocnić interoperacyjność systemów obronnych państw europejskich.

Fundusz stanowi alternatywny, efektywny kosztowo i minimalizujący ryzyka mechanizm realizacji prac B+R w ramach współpracy europejskiej, jak również – w niektórych przypadkach – może posłużyć do pozyskiwania sprzętu wojskowego w drodze europejskiej współpracy wojskowo-technicznej. EDF stanowi istotny instrument, wsparty znaczącym budżetem, który umożliwi zaspokajanie potrzeb sił zbrojnych państw członkowskich (w tym Sił Zbrojnych RP) oraz może stanowić ważne uzupełnienie krajowych badań naukowych i prac rozwojowych w dziedzinie obronności poprzez budowę kompetencji technologicznych i przemysłowych, służących rozwojowi zdolności sił zbrojnych.

EDF przyczyni się także eliminacji luk technologicznych oraz zapewnienia przyszłych zdolności wojskowych. Prowadzenie wspólnych prac badawczych i rozwojowych w dziedzinie obronności umożliwi koncentrację rozproszonego potencjału wiedzy i technologii na poziomie europejskim oraz unikanie dublowania wydatków i wysiłków w powyższym zakresie przez poszczególne państwa członkowskie UE, a także współdzielenie przez nie ryzyka technologicznego i ekonomicznego. Docelowo EDF może się też przyczynić do zmniejszenia fragmentacji i wielości różnych typów uzbrojenia w siłach zbrojnych państw członkowskich UE, zwiększenia kompatybilności sił zbrojnych (budowa interoperacyjności od poziomu architektury, harmonizacja wymagań, wprowadzenie wspólnych standardów sprzętowych).

EDF poprzez rozwój wymiaru obronnego UE, komplementarnego wobec NATO, które jest filarem bezpieczeństwa transatlantyckiego, ma szansę wzmocnić bezpieczeństwo europejskie i Rzeczypospolitej Polskiej.

Z perspektywy krajowej EDF pozwoli także na zwiększanie innowacyjności polskiego potencjału technologicznego oraz udziału podmiotów przemysłu obronnego (w tym małych i średnich przedsiębiorstw) w europejskim rynku uzbrojenia oraz włączenie ich do łańcuchów dostaw, co również powinno wzmocnić pozycję krajowego sektora obronnego.

¹ Badawcze programy pilotażowe: *Pilot Project* z budżetem 1,4 mln EUR w latach 2016-2017 oraz *Preparatory Action on Defence Research* (PADR) z budżetem 90 mln EUR w latach 2017-2019.

Rozwojowy program pilotażowy: *European Defence Industrial Development Programme* (EDIDP) z budżetem 500 mln EUR w latach 2019-2020.

Ministerstwo Obrony Narodowej postrzega EDF jako program, który umożliwi rozwój kompetencji technologicznych i produkcyjnych polskiego przemysłu obronnego i ośrodków naukowo-badawczych, które służyć będą zaspokajaniu perspektywicznych potrzeb Sił Zbrojnych RP.

Podstawa prawna

Podstawą prawną dla funkcjonowania Funduszu jest [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2021/697 z dnia 29 kwietnia 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Obronny i uchylające rozporządzenie \(UE\) 2018/1092](#). Z perspektywy podmiotów przemysłowych i naukowo-badawczych, które będą aplikować w konkursach EDF i mogą być wykonawcami przyszłych projektów za szczególnie istotne należy uznać następujące przepisy rozporządzenia:

- Art. 2 – Definicje
- Art. 3 – Cele
- Art. 9 – Kwalifikujące się podmioty prawne
- Art. 10 – Działania kwalifikowane
- Art. 12 – Kryteria wyboru
- Art. 13 – Stopa współfinansowania
- Art. 20 – Własność wyników działań badawczych
- Art. 21 – Dodatkowe kryteria kwalifikowalności dotyczące działań rozwojowych
- Art. 22 – Dodatkowe kryteria wyboru dotyczące działań rozwojowych
- Art. 23 – Własność wyników działań rozwojowych
- Art. 24 – Programy Prac
- Art. 27 – Stosowanie przepisów dotyczących informacji niejawnych

Definiowanie EDF

Zakres tematyczny konkursów EDF ustalany i wypracowywany jest wspólnie przez Komisję Europejską oraz rządy państw członkowskich na forum Komitetu Programowego EDF. Wsparcie eksperckie zapewnia też Europejska Agencja Obrony (EDA). Ministerstwo Obrony Narodowej bierze udział w programowaniu zakresu tematycznego EDF. Państwa członkowskie biorą udział w definiowaniu konkursów EDF, aby określić zakres dla przyszłych projektów wynikających z tych konkursów, w tym w zakresie wymagań ujętych w konkursach, aby ogłaszane konkursy możliwie w największym stopniu były zbieżne z wymaganiami i potrzebami jak największej liczby resortów obrony.

W procesie definiowania EDF państwa mogą wykorzystać propozycje opracowane w panelach technologicznych EDA ([CapTech](#)).

Działania MON w procesie kształtowania EDF skupiają się na tym, aby oddziaływać na EDF zgodnie z potrzebami i priorytetami Sił Zbrojnych RP, a także uwzględniając perspektywę przemysłową i naukową, aby efektywnie zapewnić budowę w kraju kompetencji przemysłowych do zaspokajania potrzeb Sił Zbrojnych RP, bowiem to podmioty przemysłowe i naukowo-badawcze (w tym polskie) będą wykonawcami projektów, które przyczyniać się będą do rozwoju zdolności sił zbrojnych państw członkowskich UE (w tym SZ RP).

Konkursy i projekty EDF

EDF dzieli się na część badawczą i rozwojową, podział ten definiowany jest na poziomie *call for proposals*. W ramach badawczych *call for proposals* można zgłaszać tylko projekty badawcze, a w ramach rozwojowych *call for proposals* można zgłaszać tylko projekty rozwojowe.

W przypadku projektów **badawczych** EDF są one w całości finansowane przez Unię Europejską i nie wymagają oficjalnego wsparcia ministerstw obrony poszczególnych państw. Konsorcjum składa propozycję projektu w odpowiedzi na ogłoszone przez Komisję Europejską *call for proposals*. Na wniosek polskiego podmiotu w konsorcjum (zał. nr 2) MON może wystawić niewiążący list wsparcia (*letter of support*) wskazujący, że zakres projektu wpisuje się w *Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej na lata 2021-2035* (wzór wniosku o poparcie projektu badawczego EDF dostępny jest na stronie MON). W przypadku, gdy projekt badawczy zostanie wybrany do realizacji w procedurze konkursowej Komisja Europejska rozpoczyna prace nad zawarciem z konsorcjum umowy grantowej.

W przypadku projektów **rozwojowych** EDF, zgodnie z art. 21 rozporządzenia EDF, co najmniej dwa państwa popierające projekt muszą zobowiązać się, że zamierzają zamówić końcowy produkt lub wykorzystać technologię w skoordynowany sposób, w tym – w stosownych przypadkach – poprzez wspólne zamówienia. Deklaracja ta składana jest przez stronę rządową na etapie składania projektu do Komisji Europejskiej. Dodatkowo na tym etapie państwa popierające projekt muszą uzgodnić wstępne wspólne wymagania (*Initial Common Requirements, ICR*), aby zapewnić, że projekt rozwojowy będzie realizowany na podstawie uzgodnionych specyfikacji technicznych przez resorty obrony wspierające projekt. W przypadku, gdy projekt rozwojowy wygra konkurs, oprócz podpisania umowy grantowej pomiędzy KE a konsorcjum, państwa popierające projekt procedują między sobą zawarcie *Memorandum of Understanding (MoU)*, które określa szczegółowe zobowiązania.

W przypadku zaangażowania MON w przygotowanie projektu rozwojowego eksperci resortowi biorą udział w uzgodnieniach wymagań z odpowiednikami z resortów z innych państw.

Ponadto większość projektów rozwojowych wymaga współfinansowania krajowego². Może ono zostać zapewnione ze środków własnych konsorcjanta (także w formie tzw. wkładu przemysłowego/rzeczowego, czyli np. wykazania kosztów wykorzystania własnej infrastruktury badawczej) lub ze środków publicznych.

Na stronie MON udostępniono wzór wniosku o udzielenie poparcia MON oraz współfinansowanie z budżetu MON projektu rozwojowego w ramach EDF.

Ministerstwo Obrony Narodowej indywidualnie ocenia propozycje projektów rozwojowych EDF pod kątem perspektywicznych potrzeb Sił Zbrojnych RP oraz budowy w polskim sektorze obronnym kompetencji technologicznych i przemysłowych do zaspokajania tych potrzeb.

Na potrzeby krajowe projekty rozwojowe EDF MON dzieli na dwa rodzaje:

- Projekty rozwojowe sprzętowe – mają służyć realizacji danego wymagania operacyjnego/sprzętowego, oraz związane są z pozyskaniem sprzętu wojskowego (SpW). Będzie to niewielka część projektów.
- Projekty rozwojowe technologiczne – rozwój systemów i podsystemów SpW oraz rozwoju technologii na wysokich poziomach gotowości technologicznej. Takie projekty nie są analizowane wyłącznie z perspektywy danego wymagania

² Projekty rozwojowe mogą być finansowane z budżetu UE w wysokości od 20 do 100%.

operacyjnego/sprzętowego, ale także pod kątem perspektywicznych potrzeb Sił Zbrojnych RP, które są zdefiniowane w szeregu dokumentach. Z jawnych dokumentów na poziomie strategicznym jest to *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, a na poziomie technologicznym *Priorytetowe Kierunki Badań w resorcie obrony narodowej*, które są podstawowym dokumentem referencyjnym MON w zakresie priorytetowych technologii. Ponadto, potrzeby SZ RP są zdefiniowane, w szczególności pod kątem zdolnościowym, w innych dokumentach niejawnym. Projekty rozwojowe technologiczne to będzie zdecydowana większość projektów rozwojowych EDF.

MON szczególną uwagę zwraca na projekty rozwojowe, w których polscy wykonawcy odpowiadają za opracowanie kompletnych rozwiązań sprzętowych i systemowych lub ich elementów czy podsystemów, które mogą zostać zastosowane do wytworzenia produktów na potrzeby wojska (np. poprzez kierowanie całym danym pakietem roboczym w projekcie), aby zapewnić efektywną budowę w Polsce kompetencji technologicznych i przemysłowych, które pozwolą zaspokajać perspektywiczne potrzeby Sił Zbrojnych RP.

W procesie oceny, co będzie mieć przełożenie na przyznaną punktację, szczególna uwaga będzie także zwracana na projekty, które nie tylko są zgodne z perspektywicznymi potrzebami Sił Zbrojnych RP, ale w których jednocześnie na polskie podmioty w konsorcjum przypada najmniej 5% budżetu projektu.

Projekty rozwojowe przygotowywane w ramach następujących konkursów będą traktowane przez MON jako priorytetowe:

- 1) Federating CBRN systems;
- 2) Tactical RPAS;
- 3) Detect and avoid;
- 4) Sensor grid;
- 5) Cyber situational awareness
- 6) Deployable autonomous AI Agent;
- 7) Space situational awareness C2 and sensors – development for initial operational capacity;
- 8) Material technologies for maintenance, joining and repair;
- 9) Self-protection systems;
- 10) Counter-UAS capabilities;
- 11) Unmanned anti-submarine and seabed warfare;
- 12) Mine counter-measures capabilities.

Wskazanie priorytetów nie oznacza automatycznie wsparcia projektów w tych obszarach. Każdy projekt będzie oceniany indywidualnie zgodnie z przewidzianymi procedurami.

Jednocześnie nie wyklucza się poparcia innych projektów niż w ramach wskazanych priorytetów.

W odniesieniu do projektów rozwojowych przygotowywanych w ramach następujących konkursów:

- 1) Main battle tank platform systems;
- 2) Long-range indirect fire support capabilities for precision and high efficiency strikes;
- 3) Modular and multirole patrol corvette;
 - z uwagi na realizowane programy modernizacyjne:

rozważane będzie wsparcie projektów w przypadku, gdy polscy członkowie konsorcjum odpowiadać będą za opracowanie rozwiązań sprzętowych i systemowych lub ich elementów czy podsystemów, które będzie można implementować w ramach

realizowanych lub planowanych programach modernizacyjnych Sił Zbrojnych RP (SZ RP). Szczególny nacisk kładziony będzie, aby polscy członkowie konsorcjum w pełni wykazali możliwość wykorzystanie wyników projektu na potrzeby wsparcia realizacji programów modernizacyjnych SZ RP.

Projekty badawcze przygotowywane w ramach następujących konkursów będą postrzegane przez MON jako priorytetowe:

- 1) Defence medical countermeasures Alliance;
- 2) Electromagnetic signal propagation;
- 3) Optronics detector technologies;
- 4) Threat surveillance and protection of space-based assets;
- 5) Dedicated hardware architectures for energy-efficient AI;
- 6) Demonstrators and technologies to defeat Unexploded Explosives Ordnances (UXO) and Improvised Explosive Devices (IED);
- 7) Laser-based directed energy weapons.

Istnieje możliwość przesłania także informacji wstępnej o udziale w konsorcjum przygotowującym projekt w ramach EDF (zał. nr 4), w szczególności na wstępnym etapie przygotowania projektu, w celu poinformowania MON o danej inicjatywie. Przekazane informacje MON będzie mogło wykorzystać w realizowanych działaniach, w szczególności w rozmowach na poziomie międzyrządowym oraz przy planowaniu własnych działań, w tym wypracowywanie wstępnego stanowiska odnośnie możliwości wsparcia projektu. Niezależnie od przekazania informacji wstępnej, ewentualne poparcie projektu EDF przez MON wymaga złożenia odpowiedniego wniosku.

EDF 2023

W dniu 30 marca 2023 r. Komisja Europejska [opublikowała Program Prac EDF na 2023 r.](#), w którym ujęte zostały tegoroczne konkursy EDF (*call for proposals*).

Call for proposals zostały także umieszczone na portalu Komisji Europejskiej „[Funding & tender](#)”, który wykorzystywany jest do aplikowania przez konsorcja.

Termin na składanie propozycji projektów upływa 22 listopada 2023 r.

Wyniki konkursów z bieżącego roku będą znane w połowie 2024 r.

Uruchomienie projektów wybranych do realizacji nastąpi prawdopodobnie na początku 2025 r. (zależać to będzie od zawarcia umowy grantowej pomiędzy KE a konsorcjum, a w przypadku projektów rozwojowych także od zawarcia *Memorandum of Understanding* pomiędzy państwami wspierającymi projekt, jak również od spełnienia przez konsorcjantów wymogów w zakresie ochrony informacji niejawnych).

Komisja Europejska wraz z Programem Prac EDF na 2022 r. udostępniła także wyciąg (wersję publikowalną) z Perspektywy Wieloletniej EDF (*Multiannual Perspective, MAP – indicative version*), która jest dokumentem pomocniczym przy planowaniu wieloletnim EDF przez KE i państwa członkowskie. Nie oznacza to, że zadanie ujęte w dokumencie będą przedmiotem konkursów w kolejnych latach. Zakres konkursów EDF co roku jest definiowany przez KE z udziałem ministerstw obrony i przy wsparciu EDA. [Dokument jest dostępny na stronie Komisji Europejskiej](#).

Broszura informacyjna Komisji Europejskiej o EDF edycji 2023 do pobrania na [stronie KE](#).

Możliwości zwiększenia zaangażowania polskiego przemysłu i nauki

Czasem polskie podmioty mają duże kompetencje i potencjał, ale pewną barierą jest znalezienie konsorcjantów, z którymi można opracować wspólne propozycje projektu, w przypadku braku doświadczenia we współpracy międzynarodowej. Do najbardziej efektywnych sposobów zdobycia doświadczenia i rozpoznawalności w europejskim środowisku R&D sektora obronnego należy włączyć się w prace [paneli technologicznych \(CapTech\)](#) w ramach Europejskiej Agencji Obrony (EDA). Są to grupy robocze poświęcone rozwojowi technologii obronnych (R&T) z udziałem ekspertów rządowych (CNC i CGE) oraz pozarządowych (CnGE – przemysł i nauka). W ramach CapTechów powstają mechanizmy planowania rozwoju technologii (OSRA), wypracowywane są projekty badawcze EDA, propozycje programowania części badawczej EDF. Udział w CapTechach to możliwość poznania potencjalnych konsorcjantów.

Spośród innych działań pozwalających na zwiększenie zaangażowanie polskich podmiotów w EDF można zaliczyć:

- Udział w spotkaniach informacyjnych i *matchmakingowych*:
 - EDF Info Day & Networking Event organizowany przez KE w dniach 28-29 czerwca 2023 r.
 - Krajowe spotkania informacyjne
- [Rejestracja jako niezależny ekspert](#) do oceny propozycji projektów, które będą zgłaszane w ramach EDF
 - Nauka pisania wniosków, możliwość poznania potencjalnych konsorcjantów
- Udział w europejskich organizacjach zrzeszających przemysł obronny (np. ASD) oraz ośrodki naukowo-badawcze (np. EARTO, EDRIN).
- Udział w innych międzynarodowych projektach badawczych (np. Horyzont).
- Udział w grupach konsultacyjnych EDF / DIIn (kontakt: [edf \(at\) mon.gov.pl](mailto:edf(at)mon.gov.pl))
- Kontakt z MON: [edf \(at\) mon.gov.pl](mailto:edf(at)mon.gov.pl)

W ramach konkursów EDF, szczególnie rozwojowych, ma miejsce bardzo duża konkurencja pomiędzy projektami przy jednoczesnej ograniczonej liczbie projektów, które mogą zostać wybrane do realizacji (jest to określone w treści *call for proposals*). W związku z tym, aby projekt miał realne szanse na pomyślne rozstrzygnięcie w procedurze konkursowej (stosowanie do kryteriów określonych w art. 12 [rozporządzenia EDF](#)) konsorcjum oprócz zaproponowania ambitnego i wartościowego rozwiązania powinno również obejmować podmioty z jak największej liczby państw i reprezentować silne ośrodki przemysłowe i naukowe z co najmniej kilku państw³.

³ W ramach konkursów EDF edycji 2022 złożono w sumie 134 projekty z udziałem 1700 podmiotów (z duplikacjami, bez duplikacji: 1007). Spośród tych 134 projektów aż 51% zostało złożonych w pozatematycznych tzw. *open call's*. A więcej największa konkurencja jest pomiędzy niewielkimi projektami składanymi w tzw. *open call's*, których wartość wynosi kilka mln EUR. Z kolei w "dużych" *call for proposals* badawczych i (w szczególności) rozwojowych, których budżet wynosi kilkadziesiąt milionów EUR, składanych jest na ogół 1-3 projekty, a w konsorcjach są największe europejskie przedsiębiorstwa zbrojeniowe. Pokazuje to, że w praktyce rywalizuje między sobą kilka najsilniejszych konsorcjów. Dlatego też w przypadku zaangażowania polskich ośrodków naukowo-badawczych zasadne jest włączenie także polskich przedsiębiorstw zbrojeniowych, co nie tylko wzmocni konsorcjum, ale też może wspomóc przemysłowe wdrożenie wyników projektu.

Warto podkreślić, że średnio jedno konsorcjum składało się z 12,6 podmiotów z 6 państw, jednak liczne małe projekty badawcze zaniżają średnią, a więc w dużych projektach rozwojowych jest to na ogół ponad 20 konsorcjantów, a czasem nawet ponad 30. Są to zazwyczaj wiodące

Ochrona informacji niejawnych

Ważnym aspektem jest zapewnienie zdolności do przetwarzania informacji niejawnych na poziomie na jakim jest to planowane w ramach realizacji projektu. Poziom ochrony informacji niejawnych jest definiowany przez państwa na etapie po rozstrzygnięciu konkursu, a przed podpisaniem umowy grantowej. Należy zakładać, że w projektach badawczych, co najmniej część pakietów roboczych będzie miała klauzulę przynajmniej EU Restricted, a w przypadku projektów rozwojowych te klauzule będą często wyższe. Dlatego też podmioty, które planują uczestniczyć w realizacji projektów w dziedzinie obronności powinny odpowiednio wcześniej zadbać o zdolność do przetwarzania informacji niejawnych, gdyż są to czasochłonne procedury. Na gruncie krajowym kwestia ochrony informacji niejawnych uregulowana jest w ustawie o ochronie informacji niejawnych.

Grupy konsultacyjne EDF

Grupy konsultacyjne EDF to wewnątrz krajowy mechanizm MON współpracy z ekspertami z przemysłu i nauki w zakresie oddziaływania na kształt EDF. Grupy są otwarte na ekspertów z polskich podmiotów naukowo-badawczych i przemysłowych. Szczegółowe informacje, w tym o możliwości dołączenia można uzyskać pod adres [edf \(at\) mon.gov.pl](mailto:edf@mon.gov.pl). Wymagane jest przesłanie formularza zgłoszeniowego oraz podpisanie zobowiązania do zachowania poufności w zakresie konsultowanych kwestii przez każdego zgłoszonego eksperta. Jest to dobrowolna, nieodpłatna współpraca oparta na emaliowej wymianie informacji.

Krajowe punkty kontaktowe ds. EDF

Ustanowiona została sieć krajowych punktów kontaktowych ds. EDF (EDF National Focal Point, NFP). Dane kontaktowe do NFP w poszczególnych krajach dostępne są na [stronie Komisji Europejskiej](#).

W Polsce NFP zlokalizowany jest w Departamencie Innowacji MON, a funkcję zastępcy (alternate) NFP pełni przedstawiciel Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Z zapytaniami kierowanymi do polskiego punktu kontaktowej ds. EDF, w tym w zakresie składania do MON wniosków o poparcie projektów, należy zwracać się na adres mailowy [edf \(at\) mon.gov.pl](mailto:edf@mon.gov.pl).

W sprawach związanych bezpośrednio ze składaniem projektów do Komisji Europejskiej należy kontaktować się z Komisją Europejską na adres: [DEFIS-EDF-PROPOSALS \(at\) ec.europa.eu](mailto:DEFIS-EDF-PROPOSALS@ec.europa.eu).

Europejskie firmy zbrojeniowe oraz szereg małych i średnich przedsiębiorstw oraz organizacji badawczych. Dlatego też ważna jest silna reprezentacja w konsorcjum ze strony polskich podmiotów (np. przemysł zbrojeniowy dostarczający sprzęt wojskowych do Sił Zbrojnych RP, innowacyjne SME oraz ośrodki naukowo-badawcze - w szczególności zaangażowane w realizację prac B+R na rzecz Sił Zbrojnych RP).